

ตำนานพระวิหารพระนางจามเทวี
ตำบลปงยางคก อำเภอกำแพงแสน จังหวัดลำปาง

ตำบลปงยางคก อำเภอกำแพงแสน จังหวัดลำปาง เป็นหมู่บ้านเก่าแก่ของจังหวัดลำปาง ซึ่งมีความสำคัญทางประวัติศาสตร์ของล้านนาเป็นอย่างมาก ชื่อเดิมเรียกว่า “บ้านปงจ้างนบ ” ก่อนที่จะยกฐานะเป็นตำบลในปัจจุบัน ตามตำนานได้ กล่าวไว้ว่า เมื่อราวๆ ปี พ.ศ. ๑๒๔๓ พระแม่เจ้าจามเทวีกษัตริย์ผู้ครองนครหริภุญไชย (ลำพูน) เสด็จมาเยี่ยมพระเจ้านันทยศ ราชบุตรที่มาครองนครเขลางค์ลำปาง ขณะที่เดินทัพจะนำทองคำไปบูชาพระธาตูลำปางหลวง พอไปถึงที่แห่งหนึ่งปรากฏจ้าง (ช้าง) พระที่นั่งก็ทรุดลงในท่าคารวะ พระแม่เจ้าเห็นเป็นอัศจรรย์ จึงทรงพักพล ณ ที่นั้นหนึ่งคืน ตลอดกลางคืนทรงอธิษฐานว่า ถ้า ณ ที่นี้มีสิ่งศักดิ์สิทธิ์ ก็ขอให้ปรากฏปาฏิหาริย์ขึ้น ขาดคำพระดำรัสของพระแม่เจ้า ก็ปรากฏแสงจ้าพรรณรังสีแห่งพระบรมสารีริกธาตุ พวยพุ่งออกมาจากจอมปลวกแห่งหนึ่ง จึงทรงให้ปลุกวิหารขึ้น ณ ที่จอมปลวกนั้น พร้อมมณฑปปราสาท ก่อสิ่ง สราง กู๋จ้างนบ เป็นรูปช้างทรุดเขาลงหมอบคู้ชูงวงขึ้นเหนือหัวในท่าคารวะปลุกต้นไม้สะศรีซึ่งได้พันธุ์มาจากลังกาทวีป (ศรีมหาโพธิ์) ก่อโขงประตูไว้พร้อมสรรพ พร้อมให้นามอารามแห่งนี้ว่า "วัดปงจ้างนบ" ผ่านมาหลายร้อยปีมานี้ ก็เรียกเพี้ยนไปเป็น "วัดปงยางคก" มาจนทุกวันนี้

พระวิหารพระนางจามเทวี ลักษณะเป็นสถาปัตยกรรมแบบล้านนา ยุคหริภุญไชย ต่างกับสถาปัตยกรรมภาคกลางเป็นพระวิหารไม้ที่มีความวิจิตรงดงามเป็นอย่างมาก

พระวิหารนี้เป็นวิหารขนาดเล็ก มีขนาดกว้าง ๘ เมตร ยาว ๑๕ เมตร มุงด้วย
แป้นไม้เกล็ดแต่ปัจจุบันนี้ได้รับการปรับปรุงมุงด้วยดินขอเกล็ด เนื่องจากไม้เกล็ดได้ผุ
กร่อนตามกาลเวลา

เป็นวิหารโถงทำด้วยไม้ ตอนล่างโถง ไม่มีประตูและหน้าต่าง

ด้านหลังสุดของพระวิหารมีผนังก่ออิฐฉาบปูนทึบ
สามด้าน ล้อมกู่พระเจ้าโขงพระเจ้า

กู่พระเจ้าโขงพระเจ้า รอบจอมปลวกไว้ด้วยมณฑป
ปราสาทครอบพระประธานที่อยู่ด้านใน

